ארבע מאה זוזי מן חמרא לברת. וא"ת דנפרק התקבל (גיטין דף סה:) גבי גניבא יונא בקולר הוה כי נפק אמר הבו ארבע מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא דהרפינא וקאמר התם (דף סו.) דלא קנה רבי אבינא דחמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר אלא מחמרא קאמר ואין סברא לחלק בין מחמרא למן חמרא ויש לומר דהתם נמי מסיק מחמרא לייפות את כחו: **דנייחד לה ארבע** למזונה. אע"ג דלעיל (נב:) נתחרטו ר' יוחנן על מה שהשיאן עצה הכא אין נגאי כיון דבדעתה תלוי אם תרצה לקבל: **למזונות** ריבה לה מזונות כו'. תימה דבפ' המקבל (ב"מ דף קד:) מסיק דלא שנא אמר לכתובתה ל"ש אמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאיתן מאתן גבי הבו לה ארבע מאה זוזי לברת ויש לומר דהכא דווקא לפי שהיא מוחזקת במזונות אמרינן למזונות ריבה לה מזונות אבל התם אין הכת מוחזקת אי נמי התם לא הוה ליה למימר אלא הבו לה ארבע מאה זוזי ומדקאמר לכתובתה משמע דעם של בעל קאמר דליהוי ארבע מאה זוזי אבל הכא לריך לפרש למזונות יש לחלק:

הדרן עלך נערה

אף על פי. אם רצה להוסיף אפי' **מאה** מנה מוסיף. תימה דעכשיו נהגו שכותב חתן לכלה מאה ליטרין אע"פ שאין לו שוה פרוטה דכשלמא כשיש לו הוא משעבד נכסיו לזה החוב והוא"ל ומתחייב אפילו נאבדו אלו הנכסים אע"פ שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ אדם משעבד דבר שלא בא לעולם כיון דכתב ודעתיד אגא למיקני כדאמרינן בפ' שמת (ב"ב קנו. ופס) אבל אותו שאין לו היאך ישתעבד נכסיו שיקנה אחרי כן כיון שלא נתחייב לה היינו דבר שלא בא לעולם ואמאי ר"י לרבי אליהו והשיב לו דמצינו כעניין זה בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד. ופס) דתניא מתנה שומר חנם להיות כשואל ופריך במאי דברים ומשני כשקנו מידו משמע בכל ענין אע"פ שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו לזה החוב מעתה ולכשיהיו לו נכסים חל שעבודו מעתה ואין זה קנין דברים בעלמא דקנין דברים לא הוי אלא כהיא דרים בגא בתרא (דף ג.) שקנו מידם לחלוק אבל שאין בה דין חלוקה אבל מה שמשעבד גופו להתחייב לדבר זה משתעבד ואין זה קנין דברים בעלמא וי"מ דכיון דכותב סתמא שיהיו כל נכסיו אחראין למה לא נתחייב הרי הודה שיש לו נכסים ואע"פ שאנו יודעים שאין לו הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ומטעם זה אור"ת שכותבין בהרשאות והקניתי לן ארבע אמות קרקע בחצרי אע"פ שאנו יודעים שאין לו קרקע כיון דמודה שיש לו הודאת בעל דין כמאה עדים דמי): **למוכרת.** אגיגא דר' יוסי לא איצטריך דאפי' לא הוי תנאי כתובה כתובה פותח לה דהא אמר לקמן במתני' לעולם פותח והולך שאם נפלה לה ירושה ממקום אחר מחר וגובה ממנה אלא לרבנן איצטריך שאינו פותח אלא כתובה דתוספת נמי כתובה: **ולפוגמת.** איצטריך דאם פגמה כתובתה לא תגבה גם התוספת אלא בשבועה אפי' היתה הכתובה בשטר אחד והתוספת בשטר אחר [ד]): **ולתובעת.** פירש בקונטרס שאם תגבה תוספת שאין לה מזונות ולא יתכן פירושו אגיגא דרבנן דאמרי לקמן בפרק אלמנה (דף נז:) משכנה או נתנה מקצת כתובתה יש לה מזונות אלא יש לפרש ולתובעת שאם תגבה מנה מחתים ושיילה תוספת דיש לה מזונות כיון דתנאי כתובה ככתובה הרי לא תגבה כי אם מקצת כתובה: **ולעוברת** על דת. דהואיל והפסידה כתובתה הפסידה נמי תוספת ואף על גב דבממאנת ושניה ואיילונית אין להן כתובה ויש להן תוספת התם היינו טעמא דמתחלה כשכתב תוספת לאו אדעתא דכתובה כתב לה דהא יודע שאין לממאנת ושניה כתובה הלכך תוספת דכתב לה מתנה בעלמא כתב לה ולא שייכא לכתובה כלל ואיילונית נמי תוספת דכתב לה מתנה בעלמא מחמת מיצה לילה הראשונה ואפילו תמלא איילונית הואיל ולא פירש אבל הכתובה עצמה הואיל ואינה תלויה בכתיבתו אין דעתו לכותבה אלא כמו שחייבוהו חכמים אם אינה איילונית אבל עוברת על דת דמעיקרא תוספת אדעתא דכתובה כתב לה כשקנסוה בכתובה קנסוה גם בתוספת:

ולשנה

ארבע מאה זוזי מן חמרא לברת אייקר חמרא אמר רב יוסף רווחא ליתמי קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהוה קמפסדה מזוני אתו לקמיה דרבי יוחנן אמר להו איזילו ואמרו ליה לאבוכון דנייחד לה ארבע למזונה אתו לקמיה דריש לקיש אמר להו כל שכן שריבה לה מזונות אמרו ליה והא רבי יוחנן לא אמר הכי אמר להו זילו הבו לה ואי לא מפיקנא לכו רבי יוחנן מאונייכו אתו לקמיה דרבי יוחנן אמר להו [ה]מה אעשה שכנגדי חלוק עלי אמר רבי אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן אמר [א]למזונות ריבה לה מזונות אמר במזונות קצץ לה מזונות:

הדרן עלך נערה

אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה [ב]אם רצה להוסיף אפי' מאה מנה יוסיף [ג]נתארמלה או נתגרשה בין מן הארוסין בין מן הנשואין גובה את הכל רבי אלעזר בן עזריה אומר [ד]מן הנשואין גובה את הכל מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה [ה]רבי יהודה אומר אם רצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה ולאלמנה מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים זוז רבי מאיר אומר [ו]כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זו בעילת זנות: **גמ'** פשיטא מהו דתימא עבדו רבנן [ז]שלא לבייש את מי שאין לו קמ"ל: [ח][אם רצה להוסיף כו']: רצה לכתוב לה לא קתני אלא רצה להוסיף מסייע ליה לר' איבו אמר רבי ינאי [ט]דאמר ר' איבו אמר רבי ינאי [י]תנאי כתובה ככתובה דמי נפקא מינה [יא]למוכרת ולמוחלת [יב]למורדת ולפוגמת [יג]לתובעת [יד]ולעוברת על דת לשבח

התוספות התקבלתי דינר אף זו פוגמת כתובתה היא ואם טוענת בעלה התקבלת כל כתובתך לא תפרע אלא בשבועה: **לתובעת.** שאמרו חכמים התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות תובעת תוספת נמי אין לה מזונות: **עוברת על דת.** בפרק המדיר (לקמן עב.) שאמרו עליה תנא שלא בכתובה לא תיתן כתובת מנה מחתים אבל תוספת מתנה בעלמא הוא לה הפסידה: לשבח

ארבע מאה זוזי מן חמרא. משמע אותו יין יהא משועבד לכך אבל היין עצמו לא אמר ליתן לה כדמיו של יום הצוואה: **מפסדה מזוני.** מרבה לאכול: **דנייחד לה.** בצוואת שכיב מרע ובעדים אולי תקבל עליה דאפי' גבי כתובה תנן (פאה פ"ג מ"ז) הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה רבי יוסי אומר אם קבלה עליה אע"פ שלא כתב לה. ליגא אחריגא דהוי ליה כמחלק נכסיו על פיו ונתן שאר הנכסים לבניו והוה להו משעבדי [ט]ואין הבנות והאשה ניזונות ממשעבדי: **כל שכן שריבה לה מזונות.** אם אמר קרקע זו למזונותיך אין זה אלא אם כן יתנו לך מזונות מרווחים אלא מצומצמים עלי קרקע זו להעדפה דאי לשעבדה למזונותיה הרי כל נכסיו משועבדים לכך: **שכנגדי.** אנוש בערכי וראוי לחלוק עלי: **במזונות.** בחוב מזונות שיש לין עלי משמע שזו תהא פרעון לכך:

הדרן עלך נערה

אף על פי. אם רצה. בגמרא פריך פשיטא: **שלא כתב לה.** תוספת דמדעתו אלא על מנת לכונסה: **והיא כותבת.** אע"פ שלא נתקבלה מוחלת וכותבת בלשון שוכר: **גמ' רצה לכתוב לא קתני.** אי תנא לכתוב לא הוה אמינא דאין תוספת קרוי כתובה אלא כמתנה מדעתו ואין שם כתובה עליו השתא דתנן להוסיף משמע נוסף על הכתובה שתקנו חכמים ושם כתובה עליו גם הוא מסייע ליה כו': **תנאי כתובה.** תוספת שהוא מתנה להוסיף לה וכן מזונות וכל הנך דתנן בפרקין דלעיל: **למוכרת ולמוחלת.** מוכרת כתובתה או מוחלת כתובתה מחלה ומכרה את הכל לפי שהכל קרוי כתובה ולא אמרינן לא מיקרי כתובה אלא מנה מאתים: **למורדת.** דתנן בפרקין (לקמן סג.) המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה כו' עד מתי הוא פוחת עד כנגד כתובתה לא תימא כנגד מנה מאתים לחודייהו אלא אף התוספת פוחתין והולכין: **ולפוגמת.** בפרק הכותב (לקמן פז.) תנן הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה אם פגמה תוספת נמי שאמרה לשם פרעון בעלה התקבלת כל כתובתך לא תפרע אלא בשבועה: **לתובעת.** שאמרו חכמים התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות תובעת תוספת נמי אין לה מזונות: **עוברת על דת.** בפרק המדיר (לקמן עב.) שאמרו עליה תנא שלא בכתובה לא תיתן כתובת מנה מאתים אבל תוספת מתנה בעלמא הוא לה הפסידה: לשבח

ד) [לקמן פד:], ג) לעיל מז. לקמן פט: ב"מ ח:, ג) לעיל נא., ד) [פסחים פב. וש"נ], ה) גילכת רש"ל, ו) [לקמן קד:], ז) [ועי' תוס' ב"ק קד: ד"ה אגב ומוס' ב"ב מד: ד"ה דלא], ח) [אבל אם הכל בשטר א' אפי' אין תנאי כתובה כתובה בשבעה על הכל דהא בפוגם אאר שטרות נמי אינא שבועה. מ"ר],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דנייחד לה וכו' ואין הבנות והאשה ניזונות ממשעבדי. עיין לעיל דף מט ע"ב רש"י ד"ה מינגעא וכ"ב:

מוסף רש"י

שכנגדי. שקול כמוני (לקמן 19:).

הדרן עלך נערה שנתפתתה

גובה את הכל. בין כתובה של תנאי ב"ד דהייגו מנה לאלמנה ומתחים לבתולה, בין תוספת (ב"מ יז:).

תוספות רי"ד

את עצמו פי' והגזבר בא למשכנו על ערכו הקצוב לו בפרשה לפי שניו אין לו לגזבר לא בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבען לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן פי' אע"פ שלא לבשם עדיין כיון שלקחן או צבען לשמן קנו אותם במתנה אלמא אין שמין לכסות אשה כשמואל א"ל רבא לר"נ וכי מאחר דתנן מתני' כוותיה דשמואל אמאי הל' כוותיה דרב א"ל לכעורה כשמואל נקטה. פי' לאדם כיעור שאינו מעיין ומדקדק לפום ריהטא נראה לו כשמואל ס"ל מתני' דעירובין אבל כי מעיינת ביה שפיר הל' כרב מ"ט כי אקנו לה אדעתא למיקם קמיה פי' ומתכבד בהן לפיכך אין לו בכסות אשתו וכו'. אדעתא למשקל ומיפק לא אקני לה. פי' כגון אלמנה שהולכת ונשאת לאחר: כלתי' דר' אלישוב הוה תבעה כתובה מיתמי הות ממטיא לה לב"ד א"ל דילא מילתא דתיזלי הכי לבישתיהו וכיסתיהו לכולהו אתו לקמיה דרבינא א"ל הל' כוותיה דרב דאמר אלמנה שמין מה שעליה: ההוא דאמר נדוניא לברת פי' שכ"מ היה רצוה שיתנו מנכסיו נדוניא לבתו והר' קצובים להן בבדי הנדוניא כמה מלבושים כמה קשרי הראש זול נדוניא פי' שבשעת צוואה היתה הנדוניא נקחת במאתים יעכשיו נקחו במנה: אר"א ב"א פורנא ליתמי. פי' הריוח ואע"ג דא"ל כי אמר אביה למיתב לה נדוניא מידע ידע דבמאתן מזבנא ומאתן זוזי שבק לה השתא נמי כי זל שיתנו לה מאתן זוזי אפ"ה ל"ל אלא נדוניא הנקחת במנה וה"ה נמי אם הוקרה הנדוניא שחייבים לקנות לה היקרים כפי מה שנמכרים עכשיו: ההוא דא"ל ד' מאות זוזי מן חמרא לברת איקר חמרא אמר ר"י (דניחא) [רווחא] ליתמי וימכרו היין ויתנו לה ד' מאות זוז ול"א כבר זכתה בשעת הצוואה היין שוה ד' מאות זוז ואם הוקיר הוקיר לבת: קריביה דר"י הוות להו אתת אבא דהות (קמרוחה) [קמפסדה] מזוני אתו לקמי' דר"י בעוד שהי' אביהן ש"מ א"ל דילו אמרו ליה לאבוכון דליתיב לה אדעא למזונה אתו לקמיה דר"ל אחר שמת ועשה הצוואה כר"י א"ל כ"ש שריבה לה מזונות דהכי קא"ל אם לא יתנו לך מזונות מרווחים במו שאת רגילה עמי גבי מזונותיך מזו הקרקע: א"ר אבהו לדידי מפרשא ליה מיניה דר"י אמר למזונות ריבה לה. אמר במזונות קצץ לה מזונות ומכאן מוכח דר"י ס"ל כשמואל דאי כרב יתנו לה כתובתה ויסלקוה מעליהן: הדרן עלך נערה

מסורת הש"ס

תוספות רי"ד (המשך)

אע"פ שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף נתאלמנה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל ראב"ע אומר מן הנשואין גובה הכל מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה. פי' נתאלמנה וכו' היכא דקדים וכ' לה תוספת מן האירוסין ומ"ה אמר ת"ק דגובה את הכל דכיון דכתב לה הכל לפי תנאו והא דאוקימנא לעיל הל' א' זה וא' זה מן הנשואין ה"מ לטרוף לקוחות מזמן נשואין שלא כתב לה אחריותא אלא משעת חופה ואילך אבל מן המחוררין גובה אף מן האירוסין וו"א פליג ואמר דמן האירוסין לא גביא אלא מנה מאתים ולא תוספת שלא כתב לה תוספת מן האירוסין אלא ע"מ לכונסה וזה שכתב לה מן האירוסין כדי להבטיחה שכך הוא עתיד להוסיף לה אבל מנה מאתים גביא בין אם נאמר שיש כתובה לארוסה בתנאי ב"ד אע"ג דלא כתב לה בין אם נאמר דוקא שכתב לה שאין לומר שם לא כתב לה אלא ע"מ לכונסה שהדבר ידוע שאם יכניסנה יש לה מנה מאתים ולמה כתב לה מקודם לכן אילולי שתגבה מן האירוסין אבל התוס' שאינו ידוע אלא אחר שיכנוס שהוא תלוי ברצון האיש אם יראה יוסיף ואם לאו לא יוסיף. אמרינן לא כתב לה אלא ע"מ לכונסה והבטיחה מקודם לכן כמה יוסיף לה אם יכנוס: פשיטא פי' וכמאי דתנן בפ"ק ב"ד של הבנים היו גובין לבתולה ד' מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים לא אמרינן פשיטא שהן היו כותבין לבתולה ד' מאות זוז והוא נראה שמוסיפים

א) [לקמן פד:], ב) לעיל מז. לקמן פט: ב"מ ח:, ג) לעיל נא., ד) [פסחים פב. וש"נ], ה) גילכת רש"ל, ו) [לקמן קד:], ז) [ועי' תוס' ב"ק קד: ד"ה אגב ומוס' ב"ב מד: ד"ה דלא], ח) [אבל אם הכל בשטר א' אפי' אין תנאי כתובה כתובה בשבעה על הכל דהא בפוגם אאר שטרות נמי אינא שבועה. מ"ר],

לשבח. שאמרו בבכורות (דף נא:) אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שבשבח הנכסים לאחר מיתת אביהן ולא האשה בכתובתה ותוספת נמי לא נגיע משבח שבשבח נכסים לאחר מיתת בעלה: **ולשבועה.** לכל מילי דשייכא לישבע על הכתובה כגון הנפרעת שלא בפניו ועד אחד מעידה שהיא פרועה והנפרעת מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים דתנן בפרק הכותב (לקמן פז.) דבעו שבועה אף תוס׳ נמי בעי שבועה. ואע״ג דפוגמת בהאי כללא איתיה אילטריך למינקטיה בהדיא לאשמועינן דפגימת תוספת מהניא להשביעה כפגימת כתובה: **ולשביעית.** שאין שביעית משמטת כתובה כשאר שטרות אלא אם כן פגמה וזקפה כדאמרינן במסכת גיטין (דף יח.) ותוספת נמי לא משמט: **לכותב נכסיו לבניו.** וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה כדאיתא ביש נוחלין (ב״ב קלב.) ותוספת בכתובה: אין כתובה נגבית אלא מן הקרקע ומן הזיבורית כדתנן בהנזקין (גיטין מח:) וכן תוספת: **כל זמן שהיא בבית אביה.** תנן בהנושא (לקמן קד.) כל זמן שהיא בבית בעלה במשך אלמנותה גובה כתובתה לעולם וכל זמן שהיא בבית אביה אינה אלא היו עובדים אותה היתומים ולא זכין אותה גובה כתובתה עד כ״ה שנים ואם שתקה יותר מכן ומשם ואילך אינה גובה אלא בשבועה דטעמא מאי אמור רבנן מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה דחיישינן דלמא צרי אתפסה והכא היינו צרי דאתפסה: **ליתנהו בעייבוי.** כגון שאבדו: **בלא שבועה.** דכיון דאבוד הוי לא אתפסה אחריני וכל נכסיו אחרינן לכתובתה ונפרעת מן הקרקעות: **כארבעה מצרנהא.** שייחד לה קרקע וכתב לה בארבעה המצרים שלה בחייו לעשותה אפותיקי לכתובתה ומת נפרעת הימנה בלא שבועה דודאי מו לא מתפיס לה צרי אחריני: **בשבועה.** דכיון דלא כתב לה ארבעה המצרים אין זו סמיכה לסמוך עליה והרי היא כמי שלא ייחד ואיכא למיחש לצרי: **אמר לעדים כתבו וחתמו.** כגון מתנת קרקע: **לא צריך לאימלוכי ביה.** אם עדיין עומד בדבורו שיכתבו לו דכיון דקנו ממנו סתם קנין לכתיבה עומד [ב״ב מ.]: **כאר אומדנא.** אומד הדעת. בדבר שאינו מפורש אומדין בית דין ואומרים סתם אינם להכי איכוון דלא כותב לה ממונו חנם אלא לחיבת ביאה: **במסוכן.** במסכת גיטין (דף סה:) המפרש והיולא בשירה ואומר כתבו גט לאשתי אע״פ שלא אמר תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דממתת ערדתו שהוא בהול על נפשו לא הספיק לגמור דבריו ומעיקרא לכתבו ותנו נתכוון ר״ש שזורי אומר אף המסוכן הנוסק והיינו בתר אומדן דעתא דאמרינן לא אמר כתבו אלא שיתנו הואיל ומסוכן הוא לא נתכוון לנחת בה: ובתרומת

ולשבח. תוספת היא בכתובה שלא תגבה השבח אבל אי לא השבח כמו בעל חוב דגבי אפי׳ משבח שהשביחו יתומים ואע״ג דאין להם על מי לחזור והוי כמקבל מתנה דאמרינן בפרק קמא דבבא מציעא (דף טו.) דלא גבי בעל חוב שבח שביעה משום דאין לו על מי לחזור מכל מקום מן היורשין גבי דלא דמו למקבל מתנה שעליהם מוטל יותר לפרוע חוב אביהם וכן משמע[1] בפרק יש בכור (בכורות דף נא.) ותוס׳ דתנן אין הבכור נוטל פי שנים מן השבח ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהן ופריך בגמרא והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח ומשני מקולי כתובה שנו כאן והתם בשבח שהשביחו יתומים אירי ולא בשבח של לקוחות מדקתני ולא הבנות במזונותיהן ואי מלקוחות מאי איריא שבח הא קרקע נמי לא גבו דאין מוציאין למזון הבנות מנכסים משועבדים וכ״מ דף קי. ותוס׳) יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מי להביא ראיה משמע דאי יתומים השביחו לא היה נוטל בעל חוב שבח התם מיירי כגון שעשאה אביהן לו אותה קרקע אפותיקי ואמר אם לא אפרענך עד זמן פלוני יהיה קרקע זה קנוי לך מעכשיו דהתם ודאי השבח של יתומים דהוי כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות דשמין לו וידו על התחתונה ותדע דהא קאמר התם דעל היתומים להביא ראיה מאי טעמא דאמרינן כיון דגביא דמיין לגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיין ומאי דלא עשאה אפותיקי אמאי אמיא לה בחזקת ב״ח אדרבה הוא בחזקת יתמי דהא מצי לסלוקי ליה בזוזי וב״ח ניתי לאיה: **ולשבועה.** פ״ה לענין עד אחד מעידה שהיא פרועה ונפרעת שלא בפניו כו׳ ולא אתי שפיר למאן דאמר שאר שטרות לכתובה ונראה לר״י דה״פ ולשבועה שאם נשבעה על הכתובה נשבעה נמי על התוספת דכשאה לגבות תוספת אינה צריכה לחזור ולישבע: **ולשביעית.** תימה דבסוף מסכת שביעית פליגי בהקפת חנות ובשכר שכיר דאיכא למ״ד דאין משמטין ור׳ יומי פליג ואמר כל מלאכה שפוקקת בשביעית משמטת ולדידיה ניחא דה״ה דמשמט הקפת החנות וכל מילי אפילו דלאו הלואה ואי לאו דתוספת בכתובה הוי משמט אבל לרבנן דאית להו אין משמט אלא מלוה אם כן אפי׳ אם אין התוספת בכתובה אינו משמט דלאו הלואה היא ואור״י דלמ״ד בפ״ב דגיטין (יח. ותס) פגמה אע״פ שלא זקפה גבי כתובה דמשמט נפקא מיניה אם פגמה הכתובה הוי כאילו פגמה התוספת וכן למ״ד עד שתפגום ותזקוף אם פגמה וזקפה הכתובה כאילו פגמה וזקפה התוספת: **יסבון** תנן. ואם תאמר תקשי ליה מתניתין דמי שהיה נשוי (לקמן דף נ.) דתנן שניה ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה וי״ל דהתם דחי לה לעולם אחת בחייו ואחת במותו אין לה כתובת בנין דכרין ומאי קודמין קודמין לנחלה: **נראה.** כפי׳ ר״ח דגרים בריש״ל ייחד לה מרעא בארבע מצרנהא ואח״כ גרים מטלטלי ואיתנהו בעייבוי והשתא אתי שפיר דלא הזכיר יחוד גבי מטלטלי משום דכבר הזכיר יחוד גבי מרעא ועלה קאי אבל לספרים דגרסי מטלטלי ואיתנהו בעייבוי בריש״ל מיתה דלא קאמר ייחד לה מטלטלי כיון דלא דיבר כלום ביחוד: **כתובו** וחתומו והבו ליה קנו מיניה **לא צריך לאמלוכי ביה.** וה״ה אפי׳ לא אמר כתובו וחתומו כיון דקנו מיניה לא צריך לאמלוכי ביה דסתם קנין לכתיבה עומד כדאמרינן בחזקת הבתים[1] (ב״ב דף מ. ותס) ולא נקט כתובו וחתומו אלא משום סיפא דאפילו הכי צריך לאמלוכי ביה וטעמא כיון דבעין יפה נותן שמקנה לו מיד ואינו רוצה להמתין עד שילך ויזכה בשדה יש לנו לומר דייפה כחו נמי לענין כתיבה דסתם קנין שבש״ס היינו קנין חליפין ומיהו למ״ד אחריות לא טעות סופר הוא צריך לאמלוכי ביה לכתוב בו אחריות כדאמר שמואל בפרק קמא דב״מ (דף יד.) שעבוד צריך לימלך אבל למ״ד טעות סופר הוא אין צריך לימלך ומיהו אם רוצה יכול לחזור בו כדאמרינן בהמוכר הספינה (ב״ב דף עז. ותס) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה ופר״י ב״ר מרדכי בשם ריב״ל דדוקא בשטר מכר חוזר שאינו רוצה שיהיה עליו שעבוד בשטר דשטר מכר טריף ממשעבדי אבל במתנה שאין השטר אלא לראיה אף בשטר אינו יכול לחזור דעבדינן תקנתא לרמאה דמוכחא מילתא שרוצה לחזור ממתנה ור״ת מפרש לאף במתנה חוזר בשטר משום דלא ניחא ליה לליפסו שטרי עילויה שיסברו העולם שהוא שטר מכר שיש שעבוד ומנעים מלהלוות לו וזיילי נמי נכסיה כשיצא קול שמכר קרקעות לו נתן ואע״ג דתנן בפרק גט פשוט (ב״ב דף קפח.) מי שנמתק שטר חובו שבא לב״ד ועושין לו שטר אחר ולא חיישינן שמא יסברו שזהו שיעבוד חדש מה שכותבין לו עתה דמשום הך חשש אין לנו להפסיד לזה זכותו שכבר היה לו שטר. [וע״ע תוס׳ קידושין כט: ד״ה הוה]: ובתרומת

[1] אינו מובן דגבי נפרע שלא בפניו אין נ״מ בין כתיבה לשט״ח ואילו דאשה הוא כתוב לשט״ח

[1] שהיא בבית אביה שלא היו עובדים אותה היתומים ולא זנין אותה גובה כתובתה עד כ״ה שנים ואם שתקה יותר מכן מחלה וכן התוס׳. ולכתובת בנ״ד כשם שנוטלת מו״מ כן נוטלת גם התוס׳: איתמר כתובת בנ״ד פומבדיתאי אומרים לא טרפא ממשעבדי פי׳ מן הלקוחות שקנו אחר שנכתב כתובת אמן: ירתון תנן בפירקין דלעיל. בני מתא

מסורת הש״ס

[1] (לקמן נ:), ב) [נ״ב קלא.], ג) [שם ונעיל נכ:], ד) מוקין עה: ע״ב ממחות לו:, ה) [במוקין איתא ר׳ יוחנן ומנחמות איתא ר׳ יוחנן], ו) [ויש לדחות הכוא דסתמא קאמר התם דאין אתשה גובה ולהכי פריך יהאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח מלוקח ומשני מקולי כתובה שנו כאן דאפי׳ מלוקח לא נגיע. מ״ר], ז) ריש״ם דהכיא דמזקק הבתים קאי אהוראה דלעיל מיניה דקאמר הוראה בפני שנים צריך לומר כתובו קנין בפני שנים ח״ל לומר כתובו דיין דבכר הוה לומר הלך והקנה אם לא כדי שיכתבו ח״ל התם לאיני במתנה דליכא שעבוד דהתם הוי סתם קנין לכתיבה אבל הכא בתוספת כתובה לא יגרם הכנו לה הלכך אע״ג דקנו מיניה צריך לאמלוכי ביה דלמא לא ניחא ליה דמטריף ממשעבדי מ״ר. ע״ש. ואין נראה דסתם קנין לכתיבה משמע בכל דבר אע״ג דטריף ממשעבדי,

מוסף רש״י

ירתון תנן. ואין יורשה כמשעבדין (לעיל נב:) דלשון יורשה אינו אלא לאחר מיתה משום הכי לא מטרפא ממשעבדי דלא חלה עד לאחר מיתה (רשב״ם ב״ב קלא.). **יסבון תנן.** משמע לשון מתנה מעכשיו ואם מכר לאחר הוי טרפא ממשעבדי, שהרי כל נכסיו משועבדים לכתובת אמן ואי מהכיא שעבוד חלה מתנתו הוה טרפא ממשעבדי (שם). **במסוכן.** חולה (גיטין סה:).

תוספות רי״ד

למאי נפקא מינה למוכרת ולמוחלת ולמורדת ולפוגמת ולתובעת ולעובדת על דת ולשבח ולשבועה ולשביעית ולכותב כל נכסיו [לבנין] ולגבות מן הקרקעות ומן הזיבורית. וכ״ז שהיא בבית אביה ולכתובת בנ״ד. פי׳ למוכרת שהמוכרת כתובה לבעלה או מוחלת כתובתה לבעלה מחלה ומכרה את הכל לפי שהכל קרוי כתובה ולא אמרינן דלא איקרי כתובה אלא מנה ומאתים. ולמורדת דתנן לקמן בפירקין המורדת על בעלה פוחתין מכתובתה עד כמה הוא פוחת עד כנגד כתובתה ול״ת עד כנגד מו״מ לחודייהו אלא גם תוס׳ פוחתין והולכין. ולפוגמת בפ׳ הכותב תנן הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה שאם פגמה תוספת נמי כגון שאמר׳ התקבלתי מן תוס׳ דינר אף זו פוגמת כתובתה היא ואם טוען בעלה כל כתובתך התקבלת לא תגבה אלא בשבועה. ולתובעת בפירקין דלעיל אמרינן התובעת כתובתה בב״ד א״ל מזונות הא״ה אם אבעה תוס׳ ולא כתובה. ולעובדת על דת דאמרינן בהמדיר אלו יוצאין שלא בכתובה ועובדת א׳ מהן ולא תימא דוקא כתובת מו״מ אבל תוס׳ מתנה בעלמא הוא ולא הפסידה. ולשבח דאמרי׳ בבכורות אין הבכור נוטל פי שנים לאחר מיתת אביהן ואין האשה גובה כתובתה מן השבח שהשביחו הנכסים לאחר מיתת הבעל כלומר אם אין הנכסים שהניח הבעל כדי כתובה ולאחר מכאן השביחו לא תטול אלא במה שהניח לה הבעל והשבח ליתומים ומקולי כתובה שנו כאן אבל בע״ח גובה את

עין משפט נר מצוה

[1] א מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הלכה ה סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ לה סעיף ז וסי׳ ק סעיף ב: ר ב מיי׳ שם הלכה ד סמג שם טוש״ע שם סי׳ לו סעיף ג:

יא ג מיי׳ פ״ט מהל׳ שמיטה הלכה יג טוש״ע שם סימן קז סעיף ג:

יב ד מיי׳ פ״ו מהל׳ זכיה הלכה ט סמג עשין פב טוש״ע שם סי׳ קו סעיף ג:

יג ה מיי׳ פט״ז מהל׳ אישות הלכה ג סמג עשין מח טוש״ע שם סי׳ ק סעיף ב:

יד ו מיי׳ שם הלכה כג טוש״ע שם סימן קז סעי׳ ג:

טו ז מיי׳ פי״ט שם הלכ׳ ח סמג שם טוש״ע שם סימן קיז סעיף ג:

טז ה מיי׳ שם הלכה ט טוש״ע שם סעי׳ יג:

יז ט י כ מיי׳ פט״ז שם הלכה יג טוש״ע שם סי׳ לו סעיף ג:

יח ל מ מיי׳ פי״ח מהל׳ מלוה ולוה הלכ׳ ג סמג עשין נד טוש״ע מ״מ סי׳ לט סעיף ב ג:

יט נ מיי׳ פ״ב מהל׳ גירושין הלכה יב סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמ״ז סעיף טז [וכרב אלפס גיטין פ״ו דף קעה ע״ב]:

תוספות רי״ד (המשך)

השבח ותוספת נמי דינו ככתובה לא כבע״ח. ולשבועה שהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה דלא אתפשה בעלה צרורי. ואע״ג דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים אפ״ה חיישינן דלמא צרורי אתפסה. והנפרעת נמי שלא בפניו לא תפרע כתובתה אלא בשבועה [1] אבל שט״ח שלא הגיע זמנו ליפרע גובה מן היתומים בלא שבועה חזקה אין אדם פורע אלא בזמנו ותוס׳ לא דמיא לחוב אלא לכתובה. ולשביעית שאין שביעית משמטת את הכתובה כשאר חובות שהיא משמטת אא״כ פגמה וזקפה השאר במלוה דהויא להו כהלואה דעלמא כדאמרינן במס׳ גיטין ותוס׳ נמי לא משמטה. ולכותב כל נכסיו דאמרי׳ בי״נ הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כ״ש איבדה כתובתה ומוקי לה התם במחלק לפניה והיא שותקת דכיון דשתקה סמכא אההוא פורתא ואחולי׳ אוחלתיה ואבדה נמי גם התוס׳. ולגבות מן הקרקע. פי׳ לא מיתמי קאמר שה״ה לכל שט״ח דמטלטלי דיתמי לבע״ח לא משתעבדי אלא מיני׳ כדאמרינן לקמן בפ׳ הכותב דכתובה לא גביא אפילו מיניה אם גירשה אלא מן הקרקע אבל בע״ח אפי׳ מגלימא דעל כתפי׳ ותוס׳ ככתובה דמיא. ומן הזיבורית אפי׳ מיניה ואילו ב״ח דינו בבינונית. וכ״ז שהיא בבית אביה. בפ׳ הנושא תנן כ״ז שהיא בבית בעלה במשך אלמנותה גובה כתובתה לעולם וכ״ז

ובתרומת מעשר בו'. ריש"א דמתניתין הכי במסכת דמאי (פ"ד מ"ח) הלוקח פירות דמאי ממי שאינו נאמן בשבת שואלו ואוכל על פיו חשבה מו"ש לא יאכל עד שיעשר פי' אף על מה שהעיד ביום לא יאכל בלילה ולא שרו ליה רבנן אלא בשבת שאינו יכול לתקן וטעמא דרבנן לא משום עונג שבת כדפירש בקונטרס דמשום עונג שבת לא שרינן ליה לאכול דמאי אלא משום איתא שבת כדמשמע בירושלמי דקאמר להו ר"ש שזורי לרבנן כשם שאיתא שבת על עם הארץ כך איתא תרומה על עם הארץ פי' עם הארץ ירא לשקר בשבת בדבר שאינו מעושר משום דשבת קובעת למעשר סבר ר"ש דכמו כן איתא תרומה עליו דנהי דאינו ירא מאיסור טבל ירא הוא מאיסור תרומה כשתרם וחזרה למקומה ורבנן פליגי עליה בהא תע"ג דלית ליה מקנתא: **מתנת** שכיב מרע שכתוב בה קנין רב אמר ארכביה אתרי רכשי. [6]נראה דוקא שכתב בה קנין בתוך הטטר דהוי לרב כמתנת בריא דאלומי אלמיה לפי שכתב כן בתוך הטטר אבל אם כתב כל נכסיו וקנו מידו ולא נכתב הקנין בתוך הטטר לא הוי לרב כמתנת בריא ואם עמד חוזר ואם מת קנה כדין מתנת ש"מ כמו שפירש ר"י ב"ר מרדכי כדמוכח מתני' דמי שמת (ב"ב דף קמו:) דתנן ש"מ שכתב כל נכסיו שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה והתם בקנין חיירי דאי בלא קנין אפילו שייר נמי אין מתנתו מתנה כדפסק התם הלכתא דבמקלת בלא קנין לא קנה ואפי' מת אלא דווקא בקנין וקתני היכא דלא שייר אין מתנתו מתנה ואם עמד חוזר ובהדיא דייקינן הכי בפרק מי שמת (שם דף קנא:) דרישא וסיפא בקנין ושמואל דאמר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה כיון דמגרע שמואל כח מתנה מחמת הקנין שהוא כתוב בשטר כ"ש כשאינו כתוב בשטר וכן משמע בפרק מי שמת (שם קנב.) דפריך התם אהא דקאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה מהכיא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר משמע ואם מת קנה ומאי קושיא התם ודאי קנה לפי שלא נכתב הקנין בשטר אלא ודאי בכל ענין קאמר שמואל דאין שטר לאחר מיתה בין בכתוב בו קנין בין לא כתוב וכי פריך מדשמואל דאשמואל הוה מצי למיפרך ליה ממתני' דהתם דלא מגרע כח מתנה מחמת הקנין [6]אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל ואיכא לשנויי מתניתין במייפה את כחו דכתב וקנינא מייניה מוסף על מתנתא דא דמודה שמואל דקנה לאחר מיתה כיון שמוכיח שהקנין ליפוי כח נא והכי מוקמינן התם מילתיה דשמואל גופיה ורביונו יצחק בר אברהם נראה לו כפירוש רבינו שמואל דרב ושמואל פליגי אפי' אין כתוב הקנין בשטר ואין שטר לאחר מיתה דקאמר שמואל אפילו אין כאן שטר כלל משום דשמא קנין לכתיבה עומד יש לחוש שמא לא רצה שיגמר הקנין אלא בכתיבת השטר ובמסירתו ליד מקבל מתנה ועקר מייניה כח מתנה ש"מ שקונה באמירה בעלמא ואין רוצה שיקנה אלא לאחר מיתה ואז פקע כחו ומתני' דלא שייר קרקע כל שהוא מוקמי בין לרב בין לשמואל דקנו מייניה בחזקה שאינו עומד לכתיבה כמו קנין חליפין ולא הוי לרב כמו מתנת בריא ולשמואל קנין כדין מתנת שכיב מרע והא דפריך התם מהא דאמר שמואל ש"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר אין נראה לו להעמיד בקנין חזקה דקנו מידו משמע טפי קנין חליפין שהן מיד ליד אבל קנו מייניה משמע שפיר חזקה ועוד דעיקר מילתיה דשמואל משמע דאתא לאפוקי דלא נימא דאתרכיה אתרי רכשי והיינו בחליפין דווקא והשתא אתי שפיר כי פריך מהא דשלח ר"ל לגולה כו' ומשני הא דקנו מייניה דמשמע דאי קנו מייניה אע"ג דלא נכתב הקנין בתוך הטטר הוי כמתנת בריא והשתא אתי נמי שפיר הא דקשיא ליה מדשמואל דאמר כותבין ונותנין דאי בקנין קאמר משום דלכתיבה עומד לא ידענא מה אידון בה כ"ש בכתבו ותנו מנה לפלוני ומת שלא יקנה כי אם בכתיבה ולמאי דקי"ל כשמואל יש תימה מה שתיקנו הגאונים לכתוב בתחתים ש"מ ואמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולא כתבו שם ייפוי כח ושוב שיכתבו וקנינא מייניה מוסיף על מתנתא דכרב נמי לא הוי לדידיה הוא כמתנת בריא וי"ל דכל לשון של זכות משום שיכתבו וקנינא מייניה מוסיף על מתנתא דא אי יכתבו בתחלה ואף קנו ממנו בכל לשון של זכות דומיא דאף כתבו ותחתמו והבו ליה דיש נוחלין (שם דף קלו. ושם):

ואין שטר לאחר מיתה. פי' ואין קנין לאחר מיתה כדפרשינן לעיל ויש לגמגם על הלשון דלאחר מיתה דמשמע אם הקנה לו לאחר ל' יום קנה אם הוא חי בקנין סודר דהשתא ובהאשה רבה (יבמות דף לג. ושם) וכן בהאשה שנפלו (לקמן דף פב. ושם) לא משמע הכי כדפרישית ביבמות[1]: **שאם** אמר הלואתי לפלוני כו'. פי' בקונטרס דאילו לא זכה בה משום קנין דאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע ואשה דאם כן לא ה"ל למימר הלוואתו אלא מעותיו לפלוני הואיל וטעמא משום מטבע הוא ועוד דאפילו אגב קרקע דמטבע נקנה אין הלואה נקנית כדאמרינן במי שמת (ב"ב דף קמו: ושם) למימרא דמילתא דאתיא בבריא אתיא בש"מ דליתא בבריא כו' והא הלוואתו לפלוני דליתא בבריא ואתיא בש"מ ומשני הא נמי אתיא בבריא הואיל ויורש יורשו אי נמי במעמד שלשתן ואם יכול להקנותה אגב קרקע הל"ל דאתיא נמי בבריא על ידי קרקע ולא ה"ל לדחוקי בכי האי גוונא אלא ודאי לא מהני בה קנין וסברא הוא דהיאך יהא קנין לדבר שאינו בעין ואף על גב דמהני לענין הרשאה דמוכח בהגוזל קמא (ב"ק דף קד: ושם) דשמעתין דאין משלחין מעות בדיוקני היינו משום דפסקינן דשליח שויה ולענין שליחות שיהא מורשה במקומו מהני הקנין אבל לענין להיות שלו לא ואם תאמר והואיל ולא הוי מורשה אלא להיות שליח אם מת המרשה קודם שהגיע ליד המורשה פקע שליחות ויכולין היתומים לתבוע מן הנפקד והתם משמע דאין יכולין וי"ל כיון דאם היה נפקד בא לפני ב"ד היו אומרין לו לתת ליד המורשה אבל אם מת המרשה בחזקת חי אע"ג דאיגלי מילתא לנסוף דמת המרשה קודם שהגיע הפקדון ליד המורשה אין יכולין לתבוע מן הנפקד כלום שהרי ברשות ב"ד נתנם והשתא משמע ליה דבר אחר אומדנא מדקתמר הרי היא כמתנת ש"מ דאי לא אמר הל"ל הרי היא כמתנת בריא לגבי אע"ג דכתוב בשטר דקקליר ורמי על ערסיה היינו משום דהכי הוה מעשה ולאו משום דליבעי הנותן שתהא מתנת ש"מ ומדקתמר הרי היא כמתנת ש"מ אלמא אזיל בתר אומדנא ואע"ג דשמואל נמי אזיל בתר אומדנא לאו לאפוקי מדשמואל אתי דהא בסמוך פסק שמואל כרבי אלעזר ב"ע ועי"ל דפריך מהא דרב אית ליה אומדנא אפילו להוציא ממון אע"ג דשמואל לית ליה כהאי גוונא אע"ג דגבי שודא שמעינן להו מיפכא (לקמן לד.) דשמואל אית ליה שודא ולרב חלוקה ולא שודא מצינו למימר כמו שמפר"ת דשודא לאו אומדנא הוא כמו שפירש בקונטרס אלא דאיכא[1]: **ובתרומת מעשר של דמאי. מעשה** היא במסכת דמאי (פ"ד מ"ח) תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ואסרה את החולין משום מדומע ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו לעם הארץ שלקח הימנו הפירות הללו ואוכלן על פיו אם אמר הפרשתי מעשרותיו כראוי עד שלא מכרתים לך סומך עליו דהואיל ומדרבנן הוא הימנוהו רבנן במקום פסידא כי הכא שאין לו תקנה לחזור ולהפרישם אלא למוכרה לכהנים בדמי תרומה והפסד הוא לו. הלי דנקט אף בחול משום דקתני התם מילתא אחריתי ויש בה חילוק דנשבת שואלו ואוכלו על פיו מפני עונג שבת ולמו"ש לא יאכל עד שיעשר: **מתנת שכיב מרע.** אינה צריכה קנין שמקנו חכמים שדבריו ככתובים וכמסורים שלא בתורה דעתו עליו[2] ואם כתוב בה קנין אמר רב ארכביה אתרי רכשי כמו רוכבי הרכש (אסתר ח) כלומר נתן בה שמי כחות על ידי שכתוב בה כדקליר ורמי בערסיה וכל לשון שכיב מרע ונתן בה כח שאינו נוהג אלא בבריא נתן בה כח בריא. והשתא מפרש להו כח מתנת בריא שאם עמד מחוליו אינו חוזר ממתנתו משא"כ בש"מ והרי היא כמתנת ש"מ שאין במתנת בריא אפי' בקנין שאם כתב במתנה זו הלואתי שהלויתי לפלוני נתונה לפלוני זה הלוואתו לפלוני ואילו גבי בריא משום קנין לא קני ביה שאין מטבע נקנה בחליפין אלא אגב קרקע כדאמרינן בהזהב (ב"מ מו.) וחזר קנה אם מת לא ממתת קנין אלא מחמת דברי ש"מ: **שמא לא גמר בלבו להקנותו [אלא בשטר.** שמא להכי כתב בה קנין דלא גמר להקנותו] מתנה זו על ידי דברי שכיב מרע שהן ככתובים ומסורים דמי אלא על ידי כתיבה וקנין בבריא דסתם קנין לכתיבה עומד[3] ושטר שכיב מרע אינו קונה מחיים שהרי אין דעתו ליתן כלום אלא לאחר מיתה. ואפילו לרבי יוסי דאמר (גיטין דף עב.) זמנו של שטר מוכיח עליו הני מילי בבריא הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו דדעתו לאקנויי גוף הקרקע מהיום ופירות לאחר מיתה אבל זה אין דעתו ליתן בחייו כלום וניין דמית מו לא מצי לאקנויי מידי דהא ליתיה ליקליה. ומעינן מיהת דרב בתר אומדנא אזיל שאומד דעתו של זה דלארכביה אתרי רכשי עבד ואף על פי שלא פירש מפיק רב ממונא בהכי: אלא

מתנתו להקנות אלא לאחר מיתה, דמיד כשמת נפלו נכסיה קמי יורשין ותו לא מילא מתנתו (שם).

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פי"ב מהל' מעשר הלכה ד סמג עשין קלה:
כא ב מיי' פ"ח מהל' זכיה הלכה י סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רנ סעיף ט:

מוסף רש"י

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין. על כרחך נכתוב כל נכסיו פליגי רב ושמואל, דאי במתנת שכ"מ במקלת שכתב בה קנין פליגי, בהדיא הוא ה"ל למימר מתנת ש"מ במקלת כו', ועוד הא תנן מתני' סתמת (ב"ב קמו:) שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה, ולא מפליג בין כתב בתוכו, והיאך אמר שמואל לא ידענא מאי אידון בה הא קנה, הא כיון דכתיב בה קנין ומתנת מקלת היא על כרחך קתני מתני' הכי היא מתנה וכן פר"ח (רשב"ם שם קנב. ועי"ש עוד). שכתוב בה קנין. והוא הדין אם אין כתוב קנין בתוך הטטר או אפילו אין כאן הטטר כלל, אלא שכ"מ שהזכיר לוותת שכ"מ כשחלק כל נכסיו וגם הקנה לאותם בקנין סודר למקבל מתנה, אבל אורחא דמלתא נקט שדרך לכתוב הלוותות והקניינין בטטר כדי שלא תשתכח הלוואה, ואפילו לשמואל דאמר לא ידענא מאי אידון בה, שמא לא גמר להקנותו אלא בטטר, ה"ה אם לא נכתב הקנין בתוך הטטר וכדבעינן לפרושי בסמוך (שם). ארכביה אתרי רכשי. כמו (אסתר ח) רוכבי הרכש (מיכה ה ח) המרכבה לרכש, כלומר הטיל שמי כחות לעזרך מתנה זו, ע"י שכתב בה כדקליר ורמי בערסיה וכל לשון שכ"מ, נתן בה כח שכ"מ, כדמפרש לקמיה, וע"י קנין שכתוב שאינו צריך לוותת שכ"מ אלא כמתנת בריא, נתן לו כח מתנת בריא שאם עמד אינו חוזר, דכיון דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו ולענין מיקנא לאחר מיתה לא צריך קנין, הלכך ליפות כחו של מקבל מתנה הקנה בקנין כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמוד מחליו (רשב"ם שם). שאם אמר הלואתי לפלוני. ממון שחייב לי פלוני בחלוה על פה אני נותן לפלוני ויפרעם לו אלוה במקומי, נתקיימו הדברים והבא הלוואתו לפלוני ואע"ג דבבריא ליתיה, אלינו יכול להקנות לחבירו חלוה על פה לגבותה ממנה, ואין קנין תופס אלא בדבר שהוא בעין אע"ג חלוה בטטר וכגון שמסר לו הטטר, א"ג כמעמד שלשתן (שם קמח.) בזמן המתנה אם נתן לו חלוה שחייב לו אינם אחר אע"ג דליכא מעמד שלשתן קנה (שם קנב.). לא ידענא מאי אידון בה. דלמא לא קנה כלל אפילו אם מת, דכיון דהוה קני בחמירא בעלמא בלוותת שכ"מ, הואיל וליכא שיור נכסים למה לי תו לאקנויי כמודב, הלכך איכא למימר מיהדר הדר ועקר ממנה כח מתנת שכ"מ ואינו רוצה שיקנה בחמירא בעלמא אלא בקנין סודר, ומה הוא מקנה לו בהאי קנין, מתנת שכ"מ הוא מקנה לו, דהיינו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן מסר לו מתנה, א"ל אין הקנין כתוב בשטר וגם השטר לא נכתב כלל אלא שהוה ונתן מחיים כל נכסיו בלוותת שכ"מ ומקנה בסודר, אין קנין תופס, אלא

מיני' פומבדיתאי אמרי לא צריך לאמלוכי ב' בני מתא מחסיא אמרי צריך לאמלוכי ביה. פי' המורה דהיא מתנת קרקע. משמע מפירושו דמ"ה צריך לאמלוכי ביה דכל כמה דלא מטא שטרא לידי' דמקבל מצינן ביה למיהדר אבל באודיתא אמרינן דצ"ל כתובו ומפיו אמר לעדים כתובו וקיבל עליו שתהא מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ב' אלא כתבו שטרא ויהיבי ליה למלוה משום דבשעת הלואה אישתעבדו נכסיו וכיון דקיבל עליו [לעשות] מלוה בשטר תו לא צריך לאמלוכי ביה וכ"כ גם רבינו יוסף הלוי ז"ל ואינו נ"ל לחלק בין שטר אודיתא לשטר מתנה אע"פ שהמעות בידו כיון שבשעת ההלואה לא קבלה ע"ד מלוה בשטר אלא הוא רוצה עכשיו לעשותה מלוה בשטר [כל זמן] שלא הגיע השטר ליד המלוה יכול לחזור בו אע"פ שאמר כתובו וצריך לאמלוכי ביה דבאודיתא נמי פליגי ולא קשה מאי דאמרי' בפ' חז"ה ובפ' דיני ממונות בתרא הוראה בפני שנים וצ"ל כתובו דמשמע מכי אמר כתובו די לנו ולא צריך לאמלוכי ב' [1]) והאי דנקיט

מסורת הש"ס

[1]) ב"ב קנב. [2]) שם קמח. [3]) [ב"ב קנ:]. [4]) [ב"ב מ.]. [5]) ועוד נראה דכשכתב השטר נלשון מתנה ולא נלשון צוואה מצינ מסירת השטר בקנין ולריך יפוי כח לשמואל לכתוב אף כתבו ותתנו מדפריך התם רבא לרב ממתן גבי מתנת שכיב מרע ממתני' דשייר קרקע כל שהוא כו' ומשני כגון שקנו מידו אי דקנו מייניה אימא סיפא ואמאי לא מוקי ריש וסיפא דלא קני אלא שמסר השטר דממקלת קני דהוי כמתנת בריא וכי לא שייר לא קני אלא ודאי המסירה הוי בקנין וכיון דפריך הוי מוקמי מתני' בגאון צוואה וכן הא דמשמע בים נוחלין דלא צריך לכתוב אף כתבו ותחתמו אלא בשלא נא השטר לידו מחיים היינו בשטר שכתוב בלשון צוואה (ועיין בהרא"ש שם בתי' סי' לא מ"ק). [6]) [דף לג. ד"ה קנויה לך], [1]) ועוד יש לומר שהתלמוד נראה לו לתמוה אומדנא דרב לאומדנא דר' אלעזר בן עזריה. מ"ר.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מתנת ש"מ וכו' אלא דניחא ליה למיפרך דשמואל אדשמואל. עי' יבמות דף מז ע"ב תוס' ד"ה ורב ושמואל דף קנו ע"ב תוס' ד"ה ומי אמר ודף קכא ע"ב תוס' ד"ה ומי אמר ויומא דף לד ע"ב תוס' ד"ה הכי:

תוספות רי"ד

מחסיא אמרי טרפי ממשעבדי יסבון תנן לשון ב"ח והל' לא טרפי משעבדי דירתון תנן: מטלטלין ואיתנהו בעינייהו בלא שבועה ליתנהו בעינייהו. פומבדיתאי אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והל' בלא שבועה. פי' המורה המיחד מטלטלי לכתובת אשתו ומת והן בעין והיא נפרעת מהן נוטלן בלא שבועה דטעמא מאי אמרי רבנן הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה דחיישינן לצרורי הכא כיון דיחד לה מקום לגבות הימנו לא פרע לה ממקום אחר כלומר היינו צרורי דאתפסה. ואינו נ"ל דכי היכי דאמרי' לקמן ריחד לה קרקע בד' מצדנאה אמאי לא אמרינן נמי ייחד לה מטלטלי ורב משה גאון ור"ח ז"ל פירשו מטלטלי דכתיבי בכתובתה בין דהנעל' ליה בין דכתב לה איהו וליתנהו בעינייהו עכשיו כגון דחליפינון ידדוע מילתא דהני מטלטלי מחמת מטלטלי קמאי נינהו הלכך גביא להו בלא שבועה וזה הפתרון נ"ל. ייחד לה שדה בד' מצדנאה בלא שבועה ואחד מצדא פומבדיתאי אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והל' בלא שבועה. פי' ייחד לה קרקע וכתב לה ד' מצרים שלה בחיין לעשותה אפותיקי בכתובתה ומת נפרעת ממנו בלא שבועה היכא דלא אתפסה צרורי אחריני. אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאמלוכי ב'. פי' כשבאים עדים לכותבה א"צ לראות אם בלב שלם ובנפש חפיצה רוצה שיכתבו לו שהרי קנו מידו בקנין וסתם קנין לכתיבה עומד ולא חיישינן דלמא הדר דאמר' אי הדר ב' תו לא חיישינן ליה. לא קנו

[1]) תוס' דל"ל ד"ה ומי אמר דלריך לאמלוכי ביה והאי דנקיט וכו'.

אלא תרוייהו. רב ורבי נתן: **משום רבינו.** רב: **והלכה למעשה כו'.** הש"ס קא פסיק שכך נמנו וגמרו בני הישיבה: **מסו.** לרבי אלעזר בן עזריה: **ופירסה נדה.** ופירש ממנה ומת: **יחליף.** יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר ויקרע הראשון ולא יכתוב שובר להרע כח הלוה שיצטרך לשמור שובר מן העכבריס: **רבי יוסי אומר יכתוב שובר.** ולא יחליף להרע כח המלוה למחול שעבודו מזמן ראשון: **כששוברתה בתוכה.** בתוך הכתובה עצמה יכתוב השובר והיא אמרה בפנינו התקבלתי חליה דטעמא מאי אמר רבי יהודה אין כותבין שובר משום דלא יצטרך לוה לשומרו מן העכבריס דאי מרקב הדר אתי וגבי שטריה כוליה הכא ליכא למיחש להכי: **אפי' חימא כו'.** דבהאי שובר לא חייש רבי יהודה לעכבריס כי התם דאילו התם מיפרע פרעיה דלמא כו': **הכא ודאי יהב לה.** בתמיה: **אבל על פה.** דהוה ליה תנאה בעלמא לא הוי תנאה דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא: **בדבר שבממון.** שאר וכסות: **והרי פירות.** דנכסי מלוג: **דרבנן.** הא דבעל אוכלן מקנתא דרבנן היא ולא עבוד רבנן חיזוק שיהא תנאו בטל אם התנה למחול אכילתו: **פירי פירות.** אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן אוכל הוא פירי פירות מוכר פירות ולוקח קרקע שיהא לה קרן והוא אוכל פירות:

אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו. פירש בקונטרס רבינו רב ובקשה דא"כ מקשי מהכא מתמיה דרב הוא דאמר כר"א בן עזריה לכך נראה דרבינו היינו רבי ורב יצחק בר אבדימי הכא הוא רב יצחק בר אבדימי הקדמון שהיה תלמידו של רבי דלאמרינן בפרק כירה (שבת דף מ:) אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ והוא היה רבו של רב דאתגייר לרב כאן בפרק כל הנשר (חולין דף קי. ושם) ומדות בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פז. ושם): **רבי** יוסי אומר יכתוב שובר. פירש הקונטרס משום דלא מרעינן כח המלוה לגבות מזמן שני ולא פירש לפי המסקנא דגט פשוט (שם דף קעא.) דקאמר התם דטעמא דרבי יוסי כדי שיכוף לפורעו: **כששוברתה** מתוכה. ואי"ת ולרבי יוחנן דאמר (ב)הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מה תועלת יש במה שנכתב השובר בתוך הכתובה היא תעמיד הכתובה ומפקא עידי היטמא וגבינן מאתים וי"ל כגון שהביאה עמה גדוניא והיא כתובה בכתובה דאז לא תעמיד הכתובה דא"כ היתה מפסדת יותר ועוד י"ל דבמקום שכותבין כתובה או אפילו במקום שאין כותבין ויש עדים שכתב לה אינה יכולה לגבות כלום אפילו מודה שלא פרע לה עד שתביא כתובה כיון דסבר דאין כותבין שובר הואיל ויכול לבא לידי הפסד אם יפקיד שוברו וכ"ת היא תעמוד הכתובה בפני עדים דא"כ אותן עדים ידעו מה היה כתוב בה דאל"כ היאך יעידו שנשרפה כתובתה מה יודעין אם כתובתה היתה אם לא ראו מה היה כתוב בה: **טעמא** דכתבה ליה הא על פה לא. וליכא למימר מאי כותבת אומרת דלאמר בסמוך מאי כותב אומר דע"כ דווקא כותבת נקט דהא פליג אדבי יוסי דאמר דשאי בגרייתא דלקמן: **הרי** זו מקודשת ותנאו בטל. ע"כ דהכפליה לתנאיה אחרי דאמר לה אם אין לך עלי שאר כסות ועונה הרי את מקודשת ואם לאו אל תהי מקודשת מדקאמר לקמן דטעמא דר' מאיר דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ואי לא כפיל לתנאה מיפוק ליה דתנאו בטל לרבי מאיר משום דבעי תנאי כפול כדאמר בהאומר (קדושין דף סא. ושם) ג)ומימה אם כן אמאי היא מקודשת הרי התנה בפירוש שאם יהא לה עליו שאר כסות ועונה שאינה מקודשת ואין לומר דלכך מקודשת לפי שמקדשה ע"מ שתמחל לו והרי מחלה אלא דאין מחילתה מחילה דהא תניא בפרק ג' דנזיר (דף יא. ושם) הריני נזיר ע"מ שאשתה יין ואטמא למתים הרי זה נזיר ואסור

אלא תרוייהו אאזלי בתר אומדנא מאן דאמר הלכה שפיר מאן דאמר אין הלכה הכא נמי אומדן דעתא הוא משום איקרובי דעתא הוא והא איקרבא ליה דעתא יתיב רב חנינא (ד) קמיה דרבי ינאי וקאמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר ליה בפוק קרי קראך לברא אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו הלכה כרבי אלעזר בן עזריה אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ורב נחמן דידיה אמר אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ונהרדעי משמיה דרב נחמן אמרי הלכה כרבי אלעזר בן עזריה ואע"ג דלט רב נחמן ואמר כל דיינא דדאין כרבי אלעזר בן עזריה הכי והכי תיהוי אפילו הכי הלכה כרבי אלעזר בן עזריה בוהלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה: בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה תא שמע דתני רב יוסף שלא כתב לה אלא על חיבת לילה הראשון אי אמרת בשלמא חיבת חופה קונה היינו דאמר לילה הראשון אלא אי אמרת חיבת ביאה קונה ביאה בלילה הראשון

איתא מכאן ואילך ליתא ואלא מאי חופה חופה בלילה איתא ביממא ליתא ולטעמיך ביאה בלילה איתא ביממא ליתא הא גאמר רבא דאם היה בבית אפל מותר הא לא קשיא אורח ארעא קא משמע לן דביאה בלילה אלא חופה קשיא חופה נמי לא קשיא כיון דסתם חופה לביאה קיימא אורח ארעא קא משמע לן דבלילה בעי רב אשי נכנסה לחופה ופירסה נידה מהו אם תימצי לומר דחיבת חופה קונה חופה דחזיא לביאה האבל חופה דלא חזיא לביאה לא או דלמא לא שנא תיקו: רבי יהודה אומר רצה כותב לבתולה וכו': וסבר רבי יהודה דכותבין שובר והתנן המי שפרע מקצת חובו רבי יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב לו זשובר אמר רבי ירמיה כששוברתה מתוכה אביי אמר אפילו תימא בשאין שוברתה מתוכה בשלמא התם ודאי פרעיה דלמא מירכם תברתא ומפיק ליה לשטרא והדר גבי זימנא אחרינא הכא ודאי יהב לה מילתא בעלמא היא דאמרה ליה אי נטריה נטריה אי לא נטריה איהו הוא דאפסיד אנפשיה בשלמא אביי לא אמר כרבי ירמיה לא קתני שוברתה מתוכה אלא ר' ירמיה מ"ט לא אמר כאביי גזירה שובר דהכא אטו שובר דעלמא טעמא דכתבה ליה אבל על פה לא אמאי דבר שבממון הוא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר דבר שבממון תנאו קיים דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר הדבר שבממון תנאו קיים קסבר רבי יהודה כתובה דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה הרי פירות דרבנן ולא עבדו להו רבנן חיזוק דתנן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירות פירותיהן עד עולם

וקיימא

בכולן מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה והתם לא שייך לשנויי הכי ואור"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מבטל את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאינו מתנה על מה שכתוב בתורה דומיא דבני גד ובני ראובן שלא התנו על מה שכתוב בתורה וא"ת הא דתנן בפרק בתרא דמנחות (דף קט.) הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו יגלח בבית המקדש ואם גלח בבית חוניו יצא ומפרש בגמרא היינו טעמא דהאי גברא לעבודי נפשיה קא מכוין אמר אם אני בבית חוניו טרחנא פירוש הלכך אם רצה לגלח במקדש חל עליו נזירות ואם אינו יכול או אם אינו רוצה לטרוח אדעתא דהכי לא נדר אגלגלי מלתא דלא הוי נזיר והיינו פירוש יצא כלומר שלא חלה עליו הנזירות והשתא אמאי הא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא דאין גילוח אלא במקדש ואר"י דלא אמרינן מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא היכא שמתכוין לעקור מה שכתוב בתורה אבל התם סבור הוא שיש מצוה בבית חוניו כמו בבית המקדש ואין מתכוין לעקור אית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן וא"ת כיון דשייך מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו גבי ממון א"כ לא יוכל אדם למחול חובו לעולם על ידי תנאי שאם יאמר עשה עמי היום וחובך מחול לך יהא מתנה על מה שכתוב בתורה מיהו מלוה לא חשבינן כתובה בתורה דאפילו למאן דאמר (קדושין דף יג.) מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי היינו דוקא כגון נזקין וערכין ופליון הכן דמסברא לא הוה מחייבינן להו אם לא שחייבתו תורה בפירוש אבל מלוה כולי עלמא מודו דלא טרפא ממשעבדי דאינה באה מכח התורה דסברא הוא שיש לו לשלם מה שלוה ממנו אבל קשה דלעניין

נזקין

מסורת הש"ס

ג) [בכלות ל: יבמות מ.], ב) לקמן סה: שבת פו. נדה ח., ג) כ"ב קע:, ד) [לעיל עז: וש"נ], ה) כ"מ נא. לד. קדושין יט: ב"ב קכו., ו) [יבמות לו: וש"נ], ז) לקמן פג., ח) [כ"מ ח.], ט) ותר"מ דהוי מפליג בדברים ואין זה תנאי כלל שיתקיים התנאי למאן דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והוי כמו על מנת שתעלי לרקיע דהשובר את הסופגים. מ"ר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב ר' מניגא קרא קמיה דר' יונא. נ"ב הכי איתא ס"פ תפלת השחר דף ל ע"ב:

מוסף רש"י

מי שפרע מקצת חובו. במלוה בשטר מיירי ואיכא למיחש פן יחזור המלוה ויתבע כל חובו, ר' יהודה אומר יחליף. יקרע אותו השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבון הנשאר מזמן ראשון, ר' יוסי אומר יכתוב לו שובר. ויאמרהו הלוה (רשב"ם ב"ב קע:). על מנת שאין לך עלי שאר. מזון, ועונה. תשמיש, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. דאין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה, והוי קידושי המעשה מעשה והתנאי כמאן דליתיה, דכמעשה גלח תנאי דמי (שם קכו:). בדבר שבממון. כגון שאר וכסות, ניתן למחילה והרי מחלה, אבל עונה שהיא ענר הגוף לא ניתן למחילה (ב"מ נא. וקדושין יט:) עונת תשמיש מצוה היא ועברא דגופא הוא, תנאו קיים. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה (רשב"ם ב"ב שם). יותר משל תורה. יותר ממה שעשתה תורה לדברים (זבחים קא.).

עין משפט נר מצוה

בב א מיי' פ"ו מהלכ' זכיה הלכ' ח סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' רמו סעיף ח:

בג ב מיי' פ"ו מהלכ' אישות הלכ' יא סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' עה סעיף ו:

בד ג מיי' פכ"ח מהלכ' אישות כ"ה הלכה י סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' רמ סעיף יא:

בה ד ה מיי' פ"ו מהלכ' אישות הלכ' ג סמג עשין מא טוש"ע אה"ע סי' סא סעי' ח:

בו ו ז מיי' פכ"ג מהלכ' מלוה ולוה הלכ' טו סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' נד סעי' ח:

בז ח מיי' פ"ו מהלכ' אישות הלכה טו ו וס' יב הלכה ו סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לח סעי' ה וס' סט סעי' ו:

בח ט מיי' פ"ו הלכה יב ז ופי"ח הלכה יד ופי"ב הלכה ב:

בט י מיי' פי"ב שם הלכה ט:

ל כ מיי' פכ"ג שם הלכ' ד סמג שם טוש"ע שם סימן לג סעי' ה:

תוספות רי"ד

צריך לומר כתובו משום דבקנין ובהודה בפני ג' אין צ"ל כתובו אבל מיהו ה"ה נמי דצריך לאמלוכי בי' דאמרינן הכא: ראב"ע (וכו'). אמר ר"נ א"ש הל' כראב"ע ואע"ג דר"ע לייט דאמר כל דיין דדאין כראב"ע כו': בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. בעי ר"א נכנסה לחופה ופרסה נדה מהו מי אמרינן חיבת חופה קונה חופה דחזיא לביאה אבל חופה דלא חזיא לביאה לא א"ד ל"ש תיקו ומספיקא אינה קונה: **מתני'** ר"י אומר אם רוצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולאלמנה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך ג' וכו' ר"מ אומר כל הפותח לבתולה ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זה בעילת זנות קסבר ר"י דבהדיא אסור לפתוח לבתולה ממאתים כדי שלא יעבור על תנאי ב"ד אבל בענין זה ע"י תחבולה מותר שכותב לה מאתים זוז והיא כותבת לו שובר שהתקבלה מנה ור"מ סבר אפי' ע"י תחבולה אסור לפתוח: